

Co-funded by
the European Union

RAPORT DE MONITORIZARE CIVICĂ

Izvoare și spații verzi din Dubăsarii Vechi și Delacău

Echipa de monitori civici:

Maria IORDAN

Andreea BULIMESTRU

Mădălina RĂULEȚ

Coordonator:

Natalia MUNTEANU

Introducere

Raportul a fost realizat de trei tineri din localitățile **Dubăsarii Vechi (raionul Criuleni)** și **Delacău (raionul Anenii Noi)**, selectate în urma unui apel de participare în cadrul proiectului „**EmpowerYouth: consolidarea capacității organizațiilor de tineret de a influența procesul decizional asupra problemelor care contează cel mai mult pentru tineri**”, implementat de **Centrul de Cercetare și Advocacy în Afaceri Europene din Republica Moldova**.

Monitorizarea civică a mediului s-a desfășurat în localitățile [Delacău](#) (raionul Anenii Noi) și Dubăsarii Vechi (raionul Criuleni), două comunități rurale situate în apropierea râului Nistru, caracterizate prin resurse naturale valoroase și o biodiversitate importantă pentru regiune. Amplasarea acestora în zona de protecție a râului Nistru, existența terenurilor agricole, a pădurilor și a resurselor de apă conferă localităților un rol important în conservarea patrimoniului natural și în menținerea echilibrului ecologic.

Delacău are o populație de 1988 de locuitori și 681 de gospodării, conform [Recensământului](#) populației și locuințelor din 2014. Localitatea dispune de aproximativ 45 de hectare de teren forestier și de numeroase izvoare utilizate de locuitori ca sursă de apă potabilă. Aproximativ 30% dintre gospodării beneficiază de sisteme individuale de aprovizionare cu apă, în timp ce circa 70% dintre locuitori utilizează apa din fântâni și izvoare. Satul nu dispune de sistem centralizat de alimentare cu apă și nici de sistem de canalizare cu stație de epurare.

[Dubăsarii Vechi](#) este una dintre cele mai mari localități rurale din Republica Moldova, cu 5922 de locuitori și 2017 gospodării. Potrivit datelor din recensământul populației, aproximativ 80% dintre gospodării sunt conectate la sistemul centralizat de aprovizionare cu apă potabilă, fără stație de epurare a apelor uzate.

Tema monitorizării civice a fost aleasă datorită importanței pe care protecția mediului o are pentru dezvoltarea durabilă a celor două comunități. Au fost analizate principalele probleme de mediu: gestionarea deșeurilor, starea spațiilor verzi și a fondului forestier, biodiversitatea, resursele naturale și infrastructura de apă și sanitație. O atenție specială a fost acordată resurselor de apă, având în vedere importanța izvoarelor din [Delacău](#) pentru alimentarea populației și poziționarea Dubăsarilor Vechi pe malul râului Nistru, aspect care permite observarea impactului activităților agricole asupra apei, solului și ecosistemelor din luncă.

[Primăria satului Delacău](#) a fost selectată pentru monitorizare datorită rolului său în gestionarea problemelor de mediu la nivel local, inclusiv administrarea spațiilor verzi, gestionarea deșeurilor și protecția resurselor naturale. Monitorizarea a urmărit evaluarea modului în care sunt administrate resursele de mediu ale localității, inclusiv fondul forestier, resursele de apă și infrastructura de mediu, precum și măsurile întreprinse pentru îmbunătățirea calității mediului și protejarea patrimoniului natural.

Primăria satului Dubăsarii Vechi a fost selectată datorită rolului său în gestionarea resurselor naturale și implementarea măsurilor de protecție a mediului la nivel local. Monitorizarea a urmărit evaluarea modului de administrare a spațiilor verzi, a resurselor naturale și a sistemului de gestionare a deșeurilor, precum și impactul activităților de împădurire și al altor inițiative de mediu asupra dezvoltării durabile a comunității.

Procesul de monitorizare a inclus cercetarea documentelor publice și a informațiilor furnizate de autoritățile locale, precum și șase vizite de observare în teren. Au fost realizate observații directe, documentare fotografică și au fost colectate probe de apă pentru analiza unor indicatori de calitate. Datele obținute au fost completate prin discuții cu reprezentanții comunităților.

Monitorizarea a urmărit identificarea atât a problemelor de mediu existente, cât și a exemplelor pozitive și a investițiilor realizate în ultimii ani. Printre acestea se numără activitățile de împădurire, menținerea fâșiilor forestiere de protecție și acțiunile de plantare organizate cu participarea instituțiilor publice, organizațiilor și voluntarilor din comunitate. Un exemplu relevant este renovarea în anul 2019 a izvorului din pădurea Delacău, realizată cu sprijinul băștinașilor stabiliți peste hotare, care au contribuit financiar la reabilitarea acestei surse de apă potabilă.

Scopul principal al monitorizării a fost evaluarea situației ecologice din Delacău și Dubăsarii Vechi, identificarea provocărilor existente și formularea unor constatări și recomandări bazate pe date și observații din teren, care să contribuie la consolidarea dialogului dintre cetățeni, tineri și autoritățile publice locale și la promovarea unei gestionări durabile a resurselor naturale.

Monitorii civici

Echipa de monitori civici de mediu este formată din **Maria Iordan, Andreea Bulimestru și Mădălina Răuțel**. Tinerele au câte 17 ani.

Probleme de mediu identificate la Dubăsarii Vechi și Delacău

Acces limitat la infrastructura de apă și lipsa sistemelor de canalizare. Una dintre cele mai importante probleme de mediu identificate este lipsa infrastructurii moderne de apă și sanitație. În Delacău nu există sistem centralizat de alimentare cu apă, majoritatea locuitorilor utilizând apa din fântâni și izvoare. În ambele localități lipsește sistemul centralizat de canalizare și nu există stații de epurare a apelor uzate, ceea ce poate genera riscuri de poluare a solului și a apelor subterane și de suprafață.

Gestionarea deșeurilor și riscul depozitărilor necontrolate. Deși serviciile de salubritate funcționează în localități, gestionarea deșeurilor rămâne o provocare permanentă. Lipsa infrastructurii complete pentru colectare separată și riscul apariției depozitărilor neautorizate pot afecta calitatea mediului, în special în apropierea zonelor naturale și a resurselor de apă.

Necesitatea protejării și extinderii fondului forestier. Pădurile și fâșiile forestiere de protecție joacă un rol important în conservarea biodiversității și protejarea terenurilor agricole. Deși în ultimii ani au fost realizate activități de împădurire și plantare, menținerea și extinderea acestor suprafețe rămân o prioritate pentru reducerea efectelor secetei, eroziunii solului și schimbărilor climatice.

Protecția resurselor de apă și a ecosistemelor asociate Nistrului. Ambele localități sunt influențate direct de prezența râului Nistru și a apelor subterane din zonă. Protejarea izvoarelor, prevenirea poluării apelor și monitorizarea impactului activităților agricole asupra mediului reprezintă aspecte esențiale pentru menținerea calității resurselor de apă și a ecosistemelor locale.

Conservarea biodiversității și a spațiilor verzi. Zonele forestiere, fâșiile de protecție și habitatele naturale din apropierea Nistrului constituie resurse importante pentru biodiversitate. Acestea necesită măsuri continue de protecție și întreținere pentru a preveni degradarea habitatelor și pierderea speciilor caracteristice regiunii.

Metodologia și instrumentele utilizate

Monitorizarea civică a situației de mediu din localitățile Delacău (raionul Anenii Noi) și Dubăsarii Vechi (raionul Criuleni) a fost realizată prin combinarea cercetării documentare, observațiilor directe în teren, consultării cetățenilor, analizelor de apă și evaluării biodiversității și infrastructurii de mediu.

Echipa a desfășurat șase sesiuni de monitorizare în teren, în cadrul cărora au fost evaluate spațiile verzi, suprafețele forestiere, resursele de apă, zonele afectate de depozitarea deșeurilor, starea vegetației și caracteristicile generale ale solului. Observațiile au fost documentate prin fotografii.

Pentru identificarea percepțiilor comunității privind problemele de mediu a fost aplicat un chestionar la care au participat 50 de locuitori din cele două localități. De asemenea, au fost realizate discuții directe cu încă 20 de persoane, informațiile colectate fiind utilizate pentru validarea constatărilor din teren.

În vederea evaluării calității apei au fost analizate 11 surse acvatice: două în Delacău (un izvor și o fântână) și nouă în Dubăsarii Vechi (izvoare, fântâni, apă filtrată și apă îmbuteliată). Rezultatele au fost comparate cu informațiile și datele disponibile de la autoritățile competente. În cadrul monitorizării au fost identificate și evaluate principalele surse de apă utilizate de locuitorii satului Delacău, inclusiv izvorul din pădure, izvorul „De Sub Deal” și fântâna amplasată pe strada Alexandru cel Bun. S-au uitat la bazinele de acumulare a apelor pluviale din zona forestieră, lacul situat în apropierea izvorului „De Sub Deal” și râul Nistru.

Pentru documentarea situației fondului forestier și a biodiversității locale au fost consultate autoritățile publice locale, specialiști din domeniul silvic și reprezentanți ai serviciilor cadastrale. Analiza a evidențiat existența unei fâșii forestiere de 45,11 ha în Delacău și a unui fond forestier de aproximativ 1050 hectare în Dubăsarii Vechi, dominat în proporție de circa 95% de stejar pedunculat. Totodată, a fost confirmat statutul de rezervație peisagistică al pădurii din Delacău, conform legislației privind ariile naturale protejate de stat.

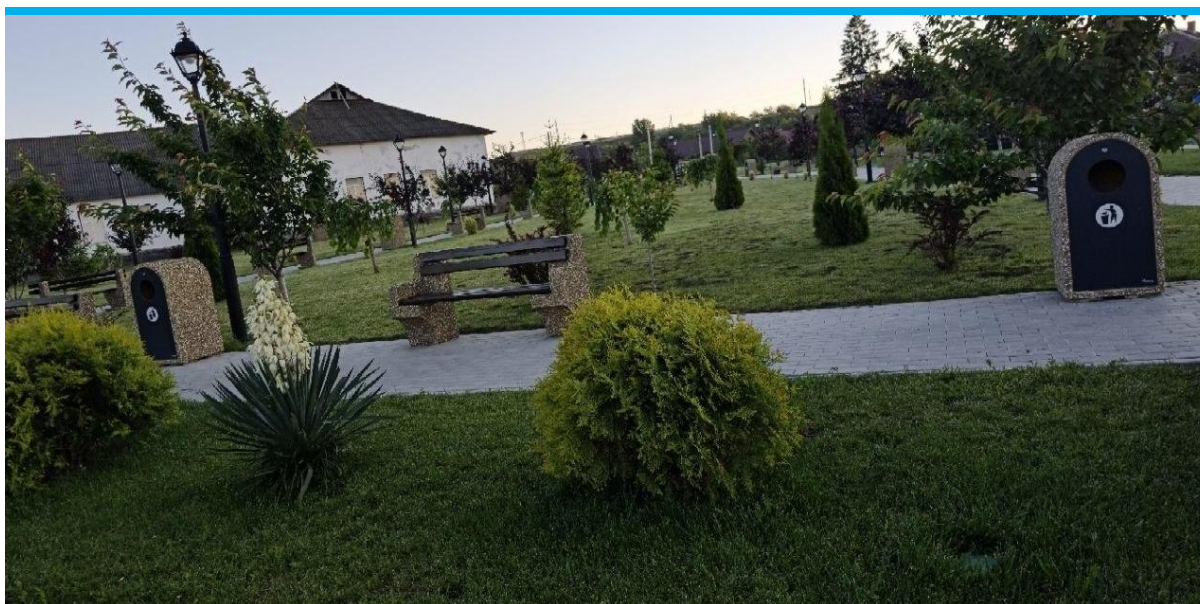
Au fost investigate și zonele afectate de depozitarea deșeurilor, fiind observate efecte asupra vegetației și habitatelor locale. Au fost evaluate toate categoriile principale de spații verzi din cele două localități, inclusiv păduri, fâșii forestiere de protecție, pășuni, zone de agrement și terenuri cu vegetație naturală.

Instrumente utilizate:

- vizite și observații în teren;
- aparat foto și telefon mobil pentru documentare;
- chestionare și interviuri cu locuitorii;
- teste de analiză a apei;
- documente și date furnizate de autoritățile publice;
- surse statistice și documente strategice locale.

Amenajarea Parcului din Delacău prin Programul „Satul European”

Una dintre cele mai importante investiții realizate în domeniul infrastructurii verzi din localitatea Delacău este amenajarea parcului local prin intermediul Programului Național „Satul European”. Proiectul, finalizat recent, a beneficiat de o finanțare estimată la aproximativ 7,5 milioane de lei și a avut drept scop crearea unui spațiu public modern destinat recreerii, socializării și petrecerii timpului liber.

Prin implementarea acestei investiții au fost amenajate spații verzi și zone de agrement accesibile locuitorilor, contribuind la îmbunătățirea aspectului localității, la creșterea suprafețelor verzi amenajate și la sporirea calității vieții comunității. Totodată, proiectul reprezintă un exemplu de valorificare a infrastructurii verzi și de integrare a obiectivelor de protecție a mediului în procesul de dezvoltare locală.

În cadrul monitorizării de teren, parcul a fost identificat ca una dintre investițiile de referință ale localității Delacău în domeniul mediului și al dezvoltării comunitare, oferind locuitorilor un spațiu modern și contribuind la consolidarea funcțiilor ecologice și recreative ale zonei.

A fost plantată o pădure de stejari în localitatea Delacău, în cadrul Programului Național „Generația Pădurii”, implementat de Agenția „Moldsilva” prin Î.S. „Tighina”, cu scopul extinderii fondului forestier, creșterii gradului de împădurire și consolidării funcțiilor ecologice ale ecosistemelor locale.

Activitate de împădurire a teritoriului plajei din Dubăsarii Vechi

În martie 2026 în Dubăsarii Vechi a fost desfășurată o acțiune de împădurire a teritoriului plajei de pe malul Nistrului, cu sprijinul Ministerului Mediului și al Agenției „Moldsilva”. Activitatea a avut ca scop extinderea suprafețelor verzi, consolidarea ecosistemelor locale și reducerea proceselor de degradare a solului în zona riverană. Prin plantarea arborilor, proiectul contribuie la îmbunătățirea calității aerului, protecția biodiversității și creșterea rezilienței comunității la efectele schimbărilor climatice. Totodată, inițiativa susține valorificarea durabilă a spațiilor naturale din apropierea râului Nistru și completează eforturile de dezvoltare a infrastructurii verzi la nivel local.

Modernizarea și dotarea Parcului Central din Dubăsarii Vechi

O investiție importantă realizată în domeniul infrastructurii verzi a fost modernizarea și dotarea [Parcului Central](#) din localitatea Dubăsarii Vechi. Proiectul a costat 380.846 de lei, bani oferți de administrația publică locală.

Investiția a vizat îmbunătățirea condițiilor de recreere și petrecere a timpului liber pentru locuitori prin amenajarea și modernizarea spațiului public. În cadrul proiectului au fost executate lucrări de pavare a trotuarelor, au fost instalate bănci și au fost amplasate echipamente de agrement destinate utilizatorilor parcului. Prin această investiție, autoritățile au contribuit la dezvoltarea infrastructurii spațiilor verzi, la creșterea atractivității zonei și la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, oferind comunității un spațiu public mai accesibil, funcțional și prietenos cu mediul.

Planul Urbanistic General Dubăsarii Vechi se află în curs de elaborare. E un proiect strategic de planificare teritorială și dezvoltare durabilă, cu un buget estimat de 619.643,57 de lei. Proiectul este finanțat prin Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală și are ca scop actualizarea documentației de planificare teritorială, în vederea gestionării durabile a terenurilor, protecției resurselor naturale și orientării dezvoltării localității.

A fost finalizată achiziționarea unui utilaj pentru întreținerea spațiilor verzi în localitatea Delacău, investiție realizată în cadrul Programului LEADER, prin AIPA și GAL „Grădina Bunătăților”, având ca scop creșterea capacității autorităților locale de gestionare a spațiilor verzi prin dotarea cu echipamente specializate pentru întreținerea parcului și stadionului.

Participarea tinerilor

Participarea tinerilor la procesele decizionale cu impact asupra mediului este asigurată prin mecanisme de consultare și comunicare utilizate de autoritățile publice locale din ambele comunități monitorizate, inclusiv consultări publice, dezbateri comunitare și platforme de informare. În Dubăsarii Vechi se remarcă o implicare mai activă a comunității prin consultări și inițiative de colectare a propunerilor, în timp ce în Delacău comunicarea publică este funcțională, dar cu anumite limitări privind accesul la informații și transparența.

Participarea tinerilor este prezentă în ambele localități prin activități de voluntariat și inițiative civice, însă implicarea lor în procesele decizionale rămâne redusă. Sunt necesare mecanisme mai solide de integrare a tinerilor în politicile de mediu. (Anexa 1)

Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor reprezintă un indicator esențial al calității mediului și al eficienței serviciilor publice locale, influențând direct starea ecosistemelor și nivelul de poluare. În satul Delacău serviciul de salubritate este asigurat de administrația publică locală, colectarea deșeurilor fiind realizată de patru ori pe lună, cu ajutorul unui tractor al primăriei, iar costul serviciului constituie 10 lei per locuitor. Deșeurile sunt transportate către un amplasament aflat la aproximativ 6 kilometri, ceea ce implică riscuri de poluare.

În Dubăsarii Vechi sistemul de gestionare este mai dezvoltat, localitatea dispunând de o gunoieră autorizată și de colectare săptămânală a deșeurilor. Cu toate acestea, în ambele localități au fost identificate deșeuri abandonate în spații verzi și zone naturale, preponderent

din materiale plastice, ceea ce indică presiuni semnificative asupra mediului și afectarea vegetației din zonele expuse poluării.

Ambele localități sunt dotate cu tomberoane amplasate în preajma locurilor publice. În parcul satului Delacău sunt 80 de coșuri de gunoi, iar la Dubăsarii Vechi există mai multe puncte de colectare selectivă a deșeurilor. Observațiile efectuate de tinere în cadrul celor șase sesiuni de monitorizare au evidențiat existența unei probleme comune pentru ambele localități.

În toate spațiile verzi monitorizate din Delacău și într-o mare parte a spațiilor verzi din Dubăsarii Vechi au fost identificate deșeuri abandonate, inclusiv în zone forestiere, zone de agrement și terenuri cu vegetație naturală. Analiza vizuală a deșeurilor identificate indică faptul că aproximativ 80% dintre acestea sunt reprezentate de mase plastice, categorii de deșeuri cu impact semnificativ asupra mediului din cauza perioadei îndelungate de degradare și a efectelor asupra ecosistemelor terestre și acvatice. (Anexa 2)

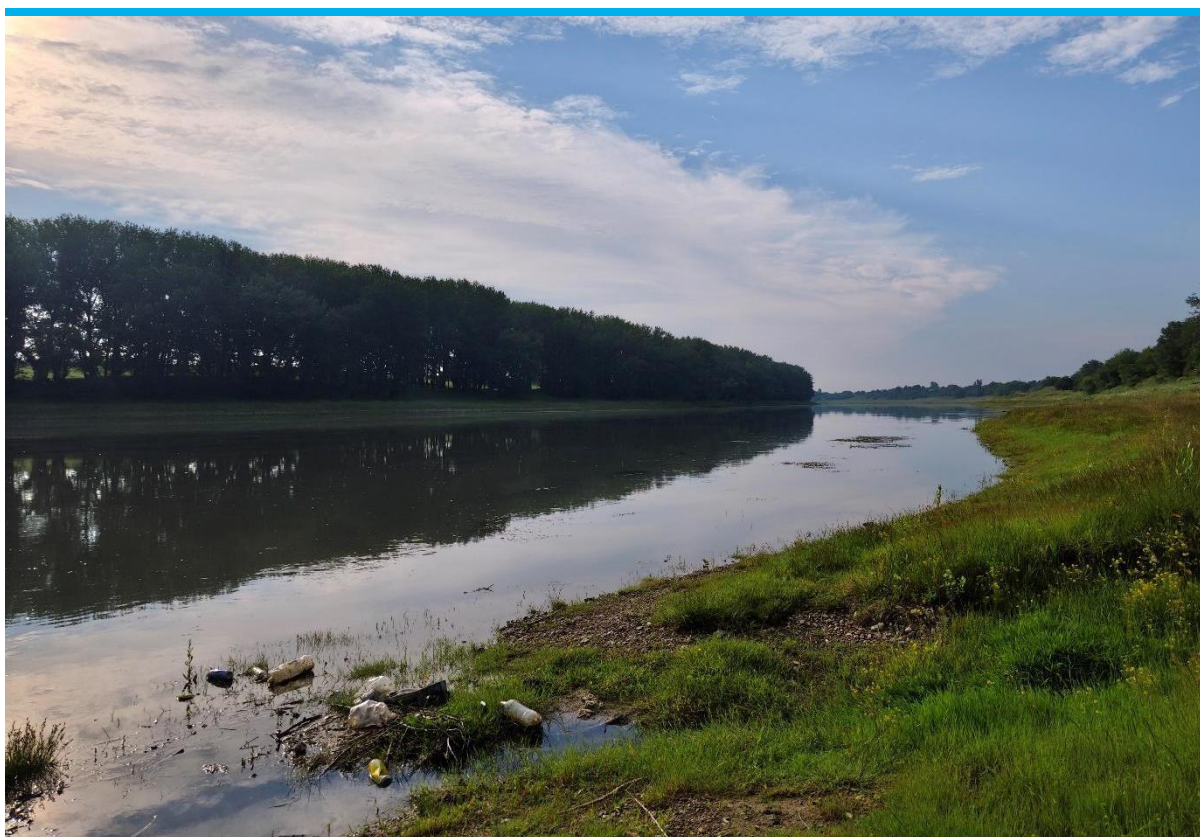
Monitorizarea a evidențiat efecte vizibile ale poluării asupra vegetației din proximitatea zonelor afectate de depozitarea necontrolată a deșeurilor. În mai multe amplasamente a fost observată o dezvoltare redusă a vegetației comparativ cu suprafețele neafectate, ceea ce sugerează existența unor presiuni asupra calității habitatelor locale și asupra capacității naturale de regenerare a ecosistemelor.

Resursele de apă

În cadrul monitorizării au fost evaluate resursele de apă și infrastructura de alimentare cu apă și sanitație din localitățile Delacău (raionul Anenii Noi) și Dubăsarii Vechi (raionul Criuleni), prin analiza probelor prelevate din sursele utilizate de populație și prin examinarea condițiilor de exploatare a acestora.

În Delacău au fost analizate două surse de apă — izvorul din fondul forestier și fântâna de pe strada Alexandru cel Bun — rezultatele indicând o calitate bună a apei în ambele cazuri, izvorul prezentând caracteristici specifice apelor minerale naturale, cu mineralizare și compoziție stabilă, încadrată în parametri favorabili consumului.

Apa din fântână a înregistrat valori ale indicatorilor fizico-chimici în limite acceptabile, fără depășiri critice ale parametrilor analizați, ceea ce indică o stare generală bună a calității apei. Diferențele dintre sursele de apă sunt explicate prin natura geologică a acviferului și modul de alimentare al fiecărei surse. Populația utilizează resurse locale (fântâni și izvoare) care sunt în prezent funcționale și utilizabile. (Anexa 3)

La Dubăsarii Vechi a fost analizat un spectru extins de surse de apă: izvoarele din zona Stânca, fântâni publice din diferite sectoare ale satului, apa din sistemul centralizat, ghereta de filtrare din centrul localității, apa din surse casnice filtrate și apa comercializată. Rezultatele analizelor indică variații semnificative între surse. Izvoarele din zona Stânca prezintă valori relativ bune ale indicatorilor analizați, cu nitrați în intervalul 25–35 mg/L. Fântânile publice prezintă variații mai mari ale calității, cu valori ale nitraților cuprinse între 50–250 mg/L, ceea ce indică diferențe de calitate între acviferele utilizate.

Apa din sistemul centralizat prezintă valori stabile ale parametrilor analizați, încadrate în general în limitele admise, iar apa filtrată (gheretă și filtre casnice) și apa comercializată înregistrează cei mai buni indicatori de calitate cu valori minime sau nedetectabile pentru mai mulți parametri.

Infrastructura de sanitație. În ambele localități nu există sistem centralizat de canalizare și nici stații de epurare a apelor uzate. Gestionarea apelor uzate se realizează prin sisteme individuale (fose septice, latrine), ceea ce impune necesitatea monitorizării continue a impactului potențial asupra resurselor subterane.

Rezultatele analizelor de apă din izvor și fântână

Avem două buletine de analiză preliminară realizate cu un tester Combo HI98129 în satul Delacău: unul pentru apa dintr-un izvor și celălalt pentru apa dintr-o fântână. Hanna Combo HI98129 este un [tester foarte simplu](#) de utilizat, fiind conceput special pentru determinări rapide pe teren sau în laborator. Este un aparat de tip „creion” (pocket tester), ideal pentru monitorizări civice tocmai pentru că nu necesită studii de specialitate în chimie pentru a obține valorile de bază.

Aparatul măsoară trei parametri de bază: pH, TDS și Conductivitatea Electrică. pH-ul arată cât de acidă sau alcalină este apa. Norma admisă este între 6,5 și 8,3. Apa de izvor (6,56) este la limita inferioară, o apă ușor spre acidă, dar legal corespunde normelor sanitare. Apa din fântână (6,21) este acidă și coboară sub limita legală. Apele acide pot fi corozive pentru conducte și pot dizolva mai ușor metalele din sol.

TDS-ul măsoară totalitatea sărurilor dizolvate în apă (calciu, magneziu, sodiu, bioniți), exprimat în ppm (părți per milion) sau mg/l. Conductivitatea (EC) arată capacitatea apei de a conduce curentul electric, fiind direct proporțională cu cantitatea de săruri. Izvor: TDS = 675 mg/l | EC = 1348 μ S/cm. (Anexa 4 și 9). Fântână: TDS = 857 mg/l | EC = 1715 μ S/cm.

Ambele probe se încadrează sub limita maximă legală, care este de 1000 mg/l, deci corespund normelor admise. Documentul notează că nivelul acceptabil pentru organism este mult mai mic (75–250 mg/l). Ambele ape sunt intens mineralizate.

Totodată ambele surse de apă au o concentrație de sodiu care depășește normele sanitare. O cantitate mare de sodiu dă apei un gust ușor sălciiu și este contraindicată persoanelor cu hipertensiune arterială sau afecțiuni renale. Din cauza excesului de sodiu în raport cu calciul și magneziul, această apă, dacă este folosită pe termen lung în agricultură/irigare intensiv, poate duce la degradarea structurii solului (alcalinizare/solonizare). Solul devine compact, impermeabil și mai puțin fertil. (Anexa 5)

Rezultatele obținute confirmă statisticile generale privind [calitatea critică a apelor freatice](#) din majoritatea fântânilor Republicii Moldova.

Determinările fizico-chimice de bază (pH, EC, TDS) au fost realizate pe teren conform Ghidului de Operare Hanna Instruments HI98129, utilizând senzori cu compensare automată de temperatură (ATC). Extrapolarea parametrilor minerali aproximativi (Ca, Mg, Na) și a indicilor de salinitate (SAR) s-au efectuat prin formule matematice corelate cu indicatorul TDS. Analiza comparativă a acestor rezultate în raport cu normele sanitare, interpretarea riscurilor pentru mediu și structurarea textului au fost realizate cu suportul tehnologiei de Inteligență Artificială (IA), asigurând acuratețea corelării datelor tehnice.

Spațiile verzi, fondul forestier și biodiversitatea

Monitorizarea spațiilor verzi, a fondului forestier și a biodiversității a fost realizată în cadrul sesiunilor II și V de monitorizare în teren, fiind evaluate suprafețele împădurite, fâșiile forestiere de protecție, parcurile, zonele de agrement, pășunile și alte terenuri cu vegetație naturală din Delacău și Dubăsarii Vechi. Evaluarea a inclus observații directe în teren, documentare foto-video, consultarea specialiștilor din domeniul silvic și analiza informațiilor furnizate de autoritățile publice locale.

În localitatea Delacău a fost identificat un fond forestier cu o suprafață de 45,11 hectare, completat de aproximativ 11 de hectare de fâșii forestiere de protecție. Potrivit informațiilor obținute în cadrul consultărilor cu specialiștii și reprezentanții autorităților competente, fondul forestier local face parte din rezervația peisagistică protejată de stat instituită prin [Legea nr. 1538 din 25 februarie 1998](#) privind fondul ariilor naturale protejate de stat. În perioada monitorizării civice de mediu nu au fost identificate tăieri ilegale, suprafețe defrișate recent sau procese evidente de degradare a ecosistemului forestier. (Anexa 6)

Analiza structurii arboretelor a evidențiat faptul că aproximativ 95% din suprafața forestieră monitorizată este ocupată de stejarul pedunculat cu vârste estimate între 90 și 100 de ani. Restul de aproximativ 5% este reprezentat de specii precum arțarul, ulmul, frasinul și salcâmul boieresc. Prezența arborilor maturi și a exemplarelor seculare contribuie la menținerea stabilității ecosistemului forestier și la conservarea habitatelor naturale caracteristice regiunii Criuleni și Anenii Noi.

În cadrul monitorizării au fost identificate și documentate activități recente de extindere a suprafețelor împădurite. În localitatea Delacău au fost realizate plantații forestiere noi pe o suprafață de aproximativ 13 hectare în cadrul Programului Național „Generația Pădurii”, iar alte aproximativ 17 hectare sunt planificate pentru împădurire în perioada următoare. Aceste intervenții contribuie la creșterea gradului de împădurire, la reducerea riscului de eroziune a solului și la consolidarea funcțiilor ecologice ale ecosistemelor locale.

În Dubăsarii Vechi au fost monitorizate aproximativ 1050 hectare de teren forestier și fâșii forestiere de protecție. Observațiile efectuate în teren și informațiile colectate în cadrul consultărilor cu specialiștii silvici indică menținerea unei stări generale bune a ecosistemelor forestiere. Nu au fost identificate suprafețe afectate de tăieri masive, incendii forestiere sau alte procese care să determine degradarea semnificativă a habitatelor naturale.

În martie 2026 pe plaja din Dubăsarii Vechi a fost desfășurată o activitate de împădurire organizată cu participarea Ministerului Mediului, Agenției „Moldsilva”, a specialiștilor silvici, voluntarilor și locuitorilor comunității. Activitatea a avut drept scop extinderea suprafețelor verzi și consolidarea ecosistemelor din zona riverană a râului Nistru. (Anexa 7)

Spațiile verzi amenajate din cele două localități prezintă un nivel relativ ridicat de diversitate ornamentală. În cadrul Parcului din Delacău au fost identificate specii decorative și peisagistice valoroase, inclusiv sakura kanzan, mesteacăn, cornus alba, tuia globulară, tuia occidentală, salix matsudana, malus profusion, morus alba și picea abies. Prezența acestor specii contribuie la creșterea diversității vegetale, la îmbunătățirea calității peisajului și la sporirea valorii recreative a spațiului public.

Monitorizarea biodiversității a evidențiat menținerea unor populații stabile de specii vegetale și animale caracteristice ecosistemelor forestiere și de luncă specifice regiunii Nistrului. În perioada monitorizată (martie - iunie 2026) nu au fost identificate semnale privind diminuarea semnificativă a biodiversității locale sau dispariția unor habitate naturale importante. De asemenea, nu au fost observate specii invazive care să reprezinte o amenințare majoră pentru ecosistemele monitorizate.

Totuși, în anumite zone afectate de depozitarea necontrolată a deșeurilor au fost observate efecte nocive asupra vegetației. Tinerele au remarcat în aceste zone o densitate redusă a covorului vegetal și o capacitate mai scăzută de regenerare naturală, ceea ce confirmă impactul negativ al poluării asupra habitatelor locale.

Recomandări

- 1. Consolidarea sistemului de informare și educație privind gestionarea deșeurilor și colectarea selectivă.** În cadrul monitorizării au fost identificate situații în care deșeurile menajere sunt depozitate în containere destinate colectării selective, ceea ce reduce eficiența procesului de reciclare. Se recomandă organizarea a cel puțin două campanii anuale de informare în fiecare localitate, cu implicarea administrației publice locale, a instituțiilor de învățământ și a operatorilor de salubritate. Aceste campanii ar trebui să includă sesiuni de informare pentru populație, distribuirea de materiale explicative la nivel de gospodărie și amplasarea de panouri informative în apropierea punctelor de colectare selectivă.
- 2. Extinderea infrastructurii pentru colectarea deșeurilor în zonele de agrement și spațiile verzi.** În urma consultării comunității prin intermediul chestionarului și a discuțiilor cu localnicii, 13 respondenți au recomandat amplasarea unor recipiente suplimentare pentru colectarea deșeurilor în zonele de recreere și spațiile verzi. Se propune instalarea de coșuri de gunoi și recipiente pentru colectare separată în zonele cu flux ridicat de vizitatori, inclusiv în apropierea spațiilor de agrement, a malului Nistrului, a terenurilor sportive și a traseelor frecvent utilizate de populație. Măsura este susținută și de observațiile din teren, care au evidențiat prezența deșeurilor abandonate în mai multe spații verzi și zone naturale.
- 3. Creșterea transparenței privind proiectele și investițiile de mediu.** Se recomandă publicarea periodică a informațiilor privind proiectele ecologice aflate în implementare, investițiile planificate, sursele de finanțare, etapele de realizare și rezultatele obținute. Acestea pot fi comunicate prin intermediul paginii web a autorităților publice locale, al rețelelor sociale și al panourilor informative din localitate. O informare constantă a populației contribuie la creșterea gradului de participare publică și la consolidarea încrederii comunității în procesele decizionale.
- 4. Instituționalizarea mecanismelor de avertizare și raportare a problemelor de mediu.** În Dubăsarii Vechi au fost identificate practici pozitive de informare a populației prin publicarea pe rețelele sociale a cazurilor de depozitare ilegală a deșeurilor și a încălcărilor constatate. Se recomandă continuarea și extinderea acestei practici în ambele localități, prin dezvoltarea unui mecanism permanent de raportare și monitorizare a problemelor de mediu, utilizând atât rețelele sociale, cât și canalele oficiale de comunicare ale administrației publice locale.

- 5. Implementarea unui proiect de împădurire în zona de la capătul satului Delacău, în direcția străzii Alexandru cel Bun și a fermei zootehnice.** În cadrul consultării publice - opt locuitori din Delacău au recomandat realizarea unor lucrări de plantare în zona respectivă. Se propune elaborarea unui proiect local de înverzire, care să includă plantarea speciilor forestiere autohtone, a arborilor și arbuștilor adaptați condițiilor locale, precum și amenajarea unor sectoare cu plante decorative și melifere. Implementarea proiectului ar contribui la extinderea suprafețelor verzi, îmbunătățirea peisajului și consolidarea funcțiilor ecologice ale terenurilor din zonă.
- 6. Elaborarea unui plan local de amenajare și valorificare durabilă a zonei de agrement „Vadul lui Balaniuc”.** Cinci locuitori ai satului Delacău au recomandat reamenajarea zonei de pe malul Nistrului. Se propune elaborarea unui proiect de amenajare care să includă reînnoirea stratului de nisip, curățarea malului, amplasarea recipientelor pentru colectarea deșeurilor, amenajarea spațiilor de odihnă și instalarea panourilor informative privind protecția mediului. O astfel de intervenție ar contribui la crearea unui spațiu recreativ accesibil populației și la reducerea impactului activităților umane asupra mediului din zonă.
- 7. Consolidarea măsurilor de protecție a resurselor de apă.** În contextul lipsei sistemelor centralizate de canalizare și epurare în localități, se recomandă inițierea unor evaluări tehnice privind posibilitățile de dezvoltare a infrastructurii de sanitație și desfășurarea periodică a activităților de monitorizare a calității apei utilizate de populație și curățare a fântânilor. Măsurile sunt necesare pentru reducerea riscurilor de contaminare a apelor subterane și pentru protejarea surselor locale de apă.

Concluzie

Monitorizarea civică realizată în localitățile Delacău și Dubăsarii Vechi evidențiază o situație complexă a mediului local, în care coexistă atât practici pozitive de gestionare a resurselor naturale, cât și provocări semnificative ce necesită intervenții constante. Ambele comunități dispun de resurse naturale valoroase — izvoare, spații verzi și fond forestier — care joacă un rol esențial în menținerea echilibrului ecologic și în susținerea calității vieții populației.

Rezultatele analizelor indică o calitate general bună a unor surse de apă, în special a izvoarelor, însă se constată și probleme legate de variațiile parametrilor fizico-chimici și de lipsa infrastructurii centralizate de alimentare cu apă și canalizare. Gestionarea deșeurilor rămâne una dintre principalele provocări, fiind identificate depozitări necontrolate în spațiile verzi și impact negativ asupra vegetației și ecosistemelor locale.

Fetele au evidențiat progrese, precum investițiile în amenajarea și extinderea spațiilor verzi, activitățile de împădurire și inițiativele de modernizare a infrastructurii publice. Implicarea cetățenilor și a tinerilor în procesele de consultare publică reprezintă un element pozitiv, însă participarea acestora în luarea deciziilor rămâne limitată și necesită consolidare.

În ansamblu situația mediului din cele două localități relevă un proces de tranziție către dezvoltare durabilă, în care sunt necesare măsuri continue de protecție a izvoarelor și spațiilor verzi, îmbunătățirea infrastructurii de apă și sanitație, precum și consolidarea educației ecologice și a implicării cetățenilor.

Reacția Primăriei Dubăsarii Vechi

Primăria Dubăsarii Vechi mulțumește tinerelor pentru elaborarea Raportului de monitorizare civică de mediu privind spațiile verzi și resursele naturale.

Viceprimarul satului Dubăsarii Vechi, George Borș menționează că observațiile transmise (legate de gestionarea deșeurilor, protecția apei, starea spațiilor verzi, a fondului forestier și recomandările de educație ecologică) vor fi analizate pentru a îmbunătăți serviciile publice și acțiunile de protecție a mediului. Se salută faptul că raportul evidențiază atât provocările, cât și realizările pozitive

locale, cum ar fi împăduririle din zona plajei de pe malul Nistrului și modernizarea Parcului Central.

Primăria Dubăsarii Vechi subliniază importanța participării tinerilor în procesele publice, considerând-o un exemplu de responsabilitate civică esențială pentru dialogul dintre autorități și comunitate. (Anexa 9)

Anexa 1

Anexa 2

Anexa 3

Anexa 4

ANALIZA APEI DIN FINTINA

Tester Combo HI98129 pentru pH/Conductivitate Electrică (EC)/
Mineralizarea Apei (TDS)

- pH – aciditatea soluției
 - Suma Totală a Sărilor Solubile sau Mineralizarea Apei (TDS)
 - Conductivitatea Electrică (EC)
- Factorul de conversie utilizat: standard - 0,5 pentru NaCl.
 - Pentru a determina nivelul EC în $\mu\text{S/cm}$, trebuie de împărțit valoarea contorului TDS la 0,5.
 - Pentru a converti în mS/cm , valoarea rezultată trebuie împărțită la 1000.
 - Nivelul acceptabil de mineralizare a apei (TDS) - 75-250 mg/l sau 0,075 – 0,25 gr/l ;
 - Nivelul ideal de mineralizare a apei (TDS) - 100-150 mg/l sau 0,1 – 0,15 gr/l ;

TDS-ul apei include toate substanțele, cu excepția apei H_2O - săruri anorganice: calciu, magneziu, potasiu, sodiu, bicarbonați, cloruri, sulfati și o cantitate mică de substanțe organice.

pH:

Suma Totală a Sărilor Solubile sau Mineralizarea Apei (TDS) (ppm):

transfer REZIDIU USCAT - mg/l reziduu uscat < 1000 mg/l CORESPUNDE

Conductivitatea Electrică (EC): $\mu\text{S/cm}$

transfer (EC): in dS/m < 3 CORESPUNDE

Conversia REZIDIU USCAT mg/l în DURITATE A APEI mmolievch/l (115 / transfer)

CMA	
6,21	6,5-8,3
857	
857	< 1000 mg/l
1715	
1,72	< 3 dS/m
	< 9
7,45	mmolievch/l

1 mmolievch/l = 20,04 mg Ca^{2+} sau 12,16 mg Mg^{2+} sau 23,0 mg Na^{+} per litru de apă

Respectiv aproximativ această apă are avea:

Ca^{2+} $\text{mg/per litru de apă}$ / norma admisă < 200 mg/l (12 / transfer)

Mg^{2+} $\text{mg/per litru de apă}$ / norma admisă < 60 mg/l (5,5 / transfer)

Na^{+} $\text{mg/per litru de apă}$ / norma admisă < 70 mg/l (14,5 / transfer)

90,62	200 mg/l
40,99	60 mg/l
108,06	70 mg/l

SAR - Coeficientul Absorbție Natriu = $\text{Na} / \sqrt{(\text{Ca} + \text{Mg})/1/2}$

1/2 (Ca + Mg)

$\text{PNa} / \text{Na} / \sum(\text{Ca} + \text{Mg}) / \text{Молярная масса g/mol}$

$\text{Na} / \text{Na} / \sum(\text{Ca} + \text{Mg} + \text{Na})$

Raport Na/Ca

4,44	< 3
65,80	8,11
82,11	< 70
45,09	< 50
1,19	< 1

ANALIZA APEI DIN IZVOR

Tester Combo HI98129 pentru pH / Conductivitate Electrică (EC) / Mineralizarea Apei (TDS)

- pH – aciditatea soluției
- Suma Totală a Sărurilor Solubile sau Mineralizarea Apei (TDS)
- Conductivitatea Electrică (EC)

- Factorul de conversie utilizat: standard - 0,5 pentru NaCl.
- Pentru a determina nivelul EC în $\mu\text{S}/\text{cm}$, trebuie de împărțit valoarea contorului TDS la 0,5.
- Pentru a converti în mS/cm , valoarea rezultată trebuie împărțită la 1000.
- Nivelul acceptabil de mineralizare a apei (TDS) - 75-250 mg/l sau 0,075 – 0,25 gr/l;

Nivelul ideal de mineralizare a apei (TDS) - 100-150 mg/l sau 0,1 – 0,15 gr/l;

TDS-ul apei include toate substanțele, cu excepția apei H_2O - săruri anorganice: calciu, magneziu, potasiu, sodiu, bicarbonați, cloruri, sulfați și o cantitate mică de substanțe organice.

pH:

Suma Totală a Sărurilor Solubile sau Mineralizarea Apei (TDS) (ppm):

transfer REZIDIU USCAT - mg/l reziduu uscat < 1000 mg/l CORESPUNDE

Conductivitatea Electrică (EC): $\mu\text{S}/\text{cm}$

transfer (EC): in dS/m < 3 CORESPUNDE

Conversia REZIDIU USCAT mg/l în DURITATE A APEI mmol echv/l (115 / transfer)

1 mmol echv/l = 20,04 mg Ca^{2+} sau 12,16 mg Mg^{2+} sau 23,0 mg Na^{+} per litru de apă

Respectiv aproximativ această apă are:

Ca^{2+} mg/per litru de apă / norma admisă < 200 mg/l (12 / transfer)

Mg^{2+} mg/per litru de apă / norma admisă < 60 mg/l (5,5 / transfer)

Na^{+} mg/per litru de apă / norma admisă < 70 mg/l (14,5 / transfer)

SAR - Coeficientul Absorbție Natriu = $\text{Na} / \sqrt{(\text{Ca} + \text{Mg})/1/2}$

$1/2 (\text{Ca} + \text{Mg})$

$\text{PNa} / \text{Na} / \sum (\text{Ca} + \text{Mg}) / \text{Молярная масса g/mol}$

$\text{Na} / \text{Na} / \sum (\text{Ca} + \text{Mg} + \text{Na})$

Raport Na/Ca

CMA	
6,56	6,5-8,3
675	
675	< 1000 mg/l
1348	
1,35	< 3 dS/m
	< 9
5,87	mmol echv/l

71,37	200 mg/l
32,28	60 mg/l
85,11	70 mg/l

3,38	< 3
51,83	7,20
82,11	< 70
45,09	< 50
1,19	< 1

Anexa 5

Ape sigure

1. Izvorul din Stincă
2. Ghereta din centrul satului cu filtre pentru apă.
3. Apa de la fântâna de pe strada Praga
4. Strada Tineretului
5. II izvor din Stincă
6. Apa de la filtrul casnic
7. Apa din comerț.

Ape nesigure

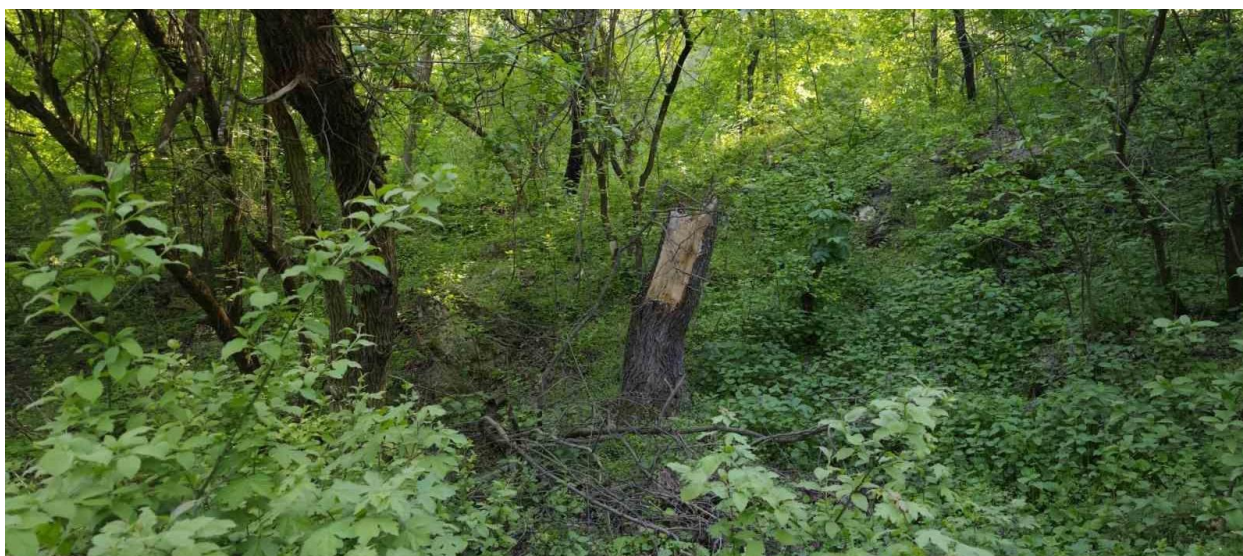
1. Apă din artizana
2. Fântina de pe strada Salcîmilor.
3. Fântânile din partea de Sud-Vest a localității.
4. Fântâna de pe strada Dacia
5. Fântâna de la bar la Ilenuța
6. Fântâna din fața cimitirului

Anexa 6

Parametrii calității apei	Norma pentru apa potabilă	Fântânile din localitate	Izvoarele din Stincă	Apa centralizată	Apa de la ghereta din centrul localității	Apa plată din comerț
1. Nitrați	0-50 mg/L	50-250 mg/L ↑	25-35mg/L	50 mg/L ↑	0	0
2. Nitriți	0-1mg/L	0-5mg/L ↑	0	1 mg/L	0	0
3. Durtate totală	0-120mg/L	0-120mg/L ↑	50-70 mg/L	35 mg/L	20 mg/L	10 mg/L
4. Clor liber	0-3mg/L	0	0	0,1 mg/L	0	0
5. Clor total	0-5mg/L	0-0.5mg/L	0	0,5 mg/L	0	0,5 mg/L
6. Brom	Până la 0,01mg/L	0-1mg/L ↑	0	0	0	0
7. Zink	5mg/L	0	0	0	0	0
8. Cupru	0-2mg/L	0-0,5mg/L	0,5mg/	0,5 mg/L	0	0
9. Fier	0-0,3mg/L	0-2mg/L ↑	0-2mg/L	0	0	0
10. Plumb	Până la 0,01mg/L	0-20mg/L ↑	10-30mg/L ↑	0	0	0
11. Nichel	Până la 0,02mg/L	0-10mg/L ↑	0-10mg/L ↑	0	0	0
12. Sulfati	250 mg/L	0-10mg/L	0-5mg/L	10 mg/L	0	10 mg/L
13. Acid cianuric	0	0-50mg/L ↑	0-30mg/L ↑	30-50 mg/L ↑	0	0
14. Alcalinitate totală	20-200mg/L	180-240mg/L ↑	240 mg/L ↑	180 mg/L	50 mg/L	40 mg/L
15. pH-ul	6.5-8.5	8,2+ ↑	8,2 mg/L	8,2 mg/L	6,4	7,2
16. Amoniu NH3/NH4	0-0,5mg/L	0,5mg/L	0-0,25mg/L	0,3mg/L	0	0

Anexa 7

Anexa 8

Parametrii calității apei	REZULTATE	Parametrii calității apei	REZULTATE
1. Nitrați	Da, sau depistat, în toate sursele de apă	1. Nitrați	Nu sau depistat doar în apa din comerț și de la ghereta din centrul satului
1. Nitriți		1. Nitriți	
1. Duritate totală		1. Duritate totală	
1. Clor liber		1. Clor liber	
1. Clor total		1. Clor total	
1. Brom		1. Brom	
1. Zink		1. Zink	

1. Cupru		1. Cupru	
1. Fier		9.Fier	
1. Plumb	În fântânile neîngrijite sau depistat cantități reduse de aceste substanțe	10.Plumb	
1. Nichel		11.Nichel	
1. Sulfizi		12.Sulfizi	
1. Acid cianuric		13.Acid cianuric	
1. Carbonați		14.Carbonați	
1. Alcalinitate totală	norma	15.Alcalinitate totală	

Anexa 9

RIMARIA
DUBASARII VECHI
RAIONUL CRIULENI
REPUBLICA MOLDOVA
MD-4822

Tel/fax: 024861-236, 024861-238

DUBASARII VECHI
VILLAGE HALL
CRIULENI DISTRICT
REPUBLIC OF MOLDOVA

e-mail: dv.primaria@gmail.com

*Către echipa de monitori civici de mediu
Maria Jordan, Andreea Bulimestru și Mădălina Răulet*

Stimati tineri,

Primăria satului Dubăsarii Vechi vă mulțumește pentru elaborarea și transmiterea Raportului de monitorizare civică a mediului privind situația resurselor naturale, a spațiilor verzi și a infrastructurii de mediu din localitatea noastră.

Apreciem efortul depus în documentarea situației din teren, analiza informațiilor disponibile și formularea constatărilor și recomandărilor prezentate în raport. Considerăm că implicarea tinerilor în procesele de monitorizare și evaluare a aspectelor de interes public reprezintă un exemplu de responsabilitate civică și contribuie la dezvoltarea unei comunități mai informate, mai active și mai preocupate de protecția mediului.

Observațiile formulate cu privire la gestionarea deșeurilor, protecția resurselor de apă, starea spațiilor verzi și a fondului forestier, precum și recomandările privind consolidarea măsurilor de informare și educație ecologică vor fi analizate de autoritatea publică locală în vederea identificării oportunităților de îmbunătățire a serviciilor și acțiunilor de protecție a mediului.

Salutăm faptul că raportul evidențiază atât provocările existente, cât și rezultatele pozitive obținute la nivel local, inclusiv activitățile de împădurire desfășurate în zona plajei de pe malul Nistrului, modernizarea Parcului Central și eforturile continue de dezvoltare a infrastructurii verzi. Aceste constatări confirmă importanța colaborării dintre administrația publică locală, cetățeni și tineri în promovarea dezvoltării durabile a comunității.

Primăria satului Dubăsarii Vechi apreciază în mod deosebit implicarea tinerilor în procesele de monitorizare civică și în promovarea valorilor de protecție a mediului. Considerăm că astfel de inițiative contribuie la consolidarea dialogului dintre autorități și comunitate, precum și la formarea unei generații responsabile și implicate în viața publică.

Vă felicităm pentru inițiativa, profesionalismul și spiritul civic de care ați dat dovadă și vă încurajăm să continuați activitățile de monitorizare, informare și promovare a unui mediu curat și sănătos.

Cu respect,

Viceprimarul s. Dubăsarii Vechi

Borş George, tel. 060419480

Frank